

На основу члана 17. став 2. и члана 72. Закона о храни ("Службени гласник БиХ", број 50/04) и члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Савјет министара Босне и Херцеговине, на приједлог Агенције за безбједност хране Босне и Херцеговине, у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, на 46. сједници, одржаној 8. маја 2008. године, донио је

ПРАВИЛНИК

О УСЛОВИМА УПОТРЕБЕ ПРЕХРАМБЕНИХ АДТИВА У ХРАНИ НАМИЈЕЉЕНОЈ ЗА ИСХРАНУ ЉУДИ

ДИО ПРВИ - ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Предмет)

Правилником о условима употребе прехранбених адитива у храни намијељеној за исхрану људи (у даљем тексту: Правилник) регулише се употреба и услови употребе адитива у храни (у даљем тексту: прехранбени адитиви), квалитет и прописују специфични критеријуми чистоће, као и други захтјеви за прехранбене адитиве и њихове мјешавине који морају бити задовољени у производњи и промету.

Члан 2.

(Дефиниције)

Појмови кориштени у овом Правилнику имају следећа значења:

- a) **прехранбени адитив** је свака материја познатог хемијског састава која се уобичајено не употребљава као храна сама за себе, нити је типичан састојак хране, без обзира на прехранбену вриједност, а додаје се намјенски с циљем побољшања технолошких и сензорских својстава хране у технолошком поступку производње, током припреме, обраде, дораде, прераде, обликовања, паковања, транспорта и чувања, што доводи или се може очекивати да доведе до тога да он сам или његов секундарни производ директно или индиректно постаје састојак те хране;
- b) **специфични критеријум чистоће** обухвата методе квалитативних и квантитативних анализа прехранбених адитива потребних за верификацију, као и процедуре узимања узорака ради утврђивања да ли су достигнути прописани критеријуми чистоће;
- c) **quantum satis** значи да максимално дозвољена количина прехранбеног адитива није прописана, али се прехранбени адитив користи према принципима добре произвођачке праксе у количини која није већа од потребне да се постигне жељени технолошки ефекат при чему прехранбени адитив не мијења природу, састав и квалитет производа;
- d) **листе одобрених прехранбених адитива** су листе које на предлог Агенције за безбједност хране Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Агенција), на

основу утврђене процедуре, усваја Савјет министара Босне и Херцеговине, а односе се на категорије прехранбених адитива из члана 4. овог Правилника (у даљем тексту: листе одобрених адитива);

- e) **помоћна средства или помоћне материје** у процесу производње су материје које се не сматрају састојком хране, али се намјерно користе у производњи сировина, хране или њихових састојака у сврху задовољења одређених технолошких потреба за вријеме третирања или производње и могу постати нехотичан, неизбјежан заостатак или дериват у крајњем производу.

Члан 3.

(Изузеци од примјене)

Одредбе овог Правилника не примјењује се на:

- a) помоћна средства или помоћне материје;
- b) супстанце које се употребљавају за заштиту биља или биљних производа у складу са прописима који се односе на здравље биља;
- c) ароме које се употребљавају у храни;
- d) супстанце које се додају у храну као хранљиви састојци ради побољшања прехранбене вриједности хране (витамини и минерали).

Члан 4.

(Категорије прехранбених адитива)

Прехранбени адитиви у храни, према овом Правилнику, разврстани су на следеће категорије:

- a) боје;
- b) конзерванси;
- c) антиоксиданси;
- d) емулгатори;
- e) емулгујуће соли;
- f) стабилизатори за задржавање боје и одржавање пјене;
- g) средства за згушњавање;
- h) средства за желирање;
- i) киселине;
- j) регулатори киселости;
- k) средства за спречавање згрудњавања;
- l) заслађивачи;
- m) средства за појачавање укуса;
- n) средства за повећање запремине;
- o) средства против стварања пјене;
- p) средства за глазирање - полирање;
- r) средства за третирање брашна;
- s) учвршћивачи;
- t) пропеленти-гасови за потискивање;
- u) средства за регулисање влажности -хумектанти;
- v) средства за дизање тијеста;
- z) модификовани скробови;
- aa) ензими (само они који се користе као прехранбени адитиви).

Члан 5.

(Употреба прехранбених адитива)

- (1) У производњи или преради хране могу се употребљавати све категорије прехранбених адитива и њихових наведених мјешавина из члана 4. овог Правилника, за које је усвојена листа одобрених адитива.
- (2) Само прехранбени адитиви из члана 4. овог Правилника могу се употребљавати под условима прописаним чланом 6. овог Правилника.
- (3) Уврштавање прехранбеног адитива у једну од категорија заснива се на основној функцији коју он има у храни, што не искључује могућност да тај прехранбени адитив буде одобрен и за више функција.
- (4) Прехранбени адитиви морају у сваком тренутку бити усклађени са усвојеним специфичним критеријумима чистоће.

Члан 6.

(Општи критеријуми за употребу)

- (1) Употреба прехранбених адитива и њихових мјешавина може бити одобрена само под условом да:
 - a) је могуће доказати да је оправдана њихова технолошка употреба, и да тај ефекат није могуће постићи било којим другим економским или технолошки изводљивим путем;
 - b) не представљају опасност за здравље потрошача приликом употребе у предложеним концентрацијама, ако је то могуће оцијенити на основу доступних научних доказа;
 - c) не доводе потрошача у заблуду у погледу праве природе, састојака или прехранбене вриједности хране;
 - d) се додају храни у количинама дозвољеним односно прописаним одговарајућим правилником и да су укључени у листе одобрених адитива које су саставни дио сваког правилника појединачно;
 - e) се њиховим мијешањем и додавањем храни не стварају токсични продукти током прераде, чувања и употребе.
- (2) Приликом употребе прехранбених адитива и њихових мјешавина, у смислу става (1) овог члана, адитиви треба да испуне један или више услова утврђених овим Правилником и да се користе за следеће намјене:
 - a) побољшање и очување квалитета, стабилности или сензорских својстава хране, при чему прехранбени адитив не смије да мијења природу, састав и квалитет хране;
 - b) обезбјеђивање помоћи у производњи, преради, припреми, третирању, паковању, транспорту или чувању производа, при чему се прехранбени адитив не смије употребљавати за прикривање неисправних сировина, лоших хигијенских и технолошких поступака или праксе;
 - c) очување храњиве вриједности хране, осим када храна није битан дио уобичајене исхране, а прехранбени адитив је неопходан у производњи хране намијењене за групе потрошача са посебним дијететским потребама;
 - d) обезбјеђивање неопходних састојака за производе намијењене потрошачима са посебним дијететским потребама.

- (3) Прехранбени адитиви се користе за: конзервисање, бојење, емулговање, спречавање оксидације, стабилизовање, желирање, згушњавање, регулisaње киселости, појачавање укуса, заслађивање, глазирање (полирање), одржавање свјежине, третирање брашна и друге намјене.

Члан 7.

(Провјера прехранбених адитива)

- (1) Да би се оцијенили могући штетни ефекти прехранбених адитива или њихових деривата, прехранбени адитиви морају се подврћи провјери здравствене исправности и одговарајућем вредновању.
- (2) У вредновању прехранбених адитива узима се у обзир било какав кумулативни или синергистички ефекат њихове појачане употребе, као и феномен нетолеранције, односно када људи не подносе супстанце стране организму.
- (3) Провјеру здравствене исправности и вредновања прехранбених адитива са листа одобрених адитива обављају надлежне лабораторије, овлашћене од Савјета министара Босне и Херцеговине, на предлог Агенције, уз претходно мишљење Института за акредитовање Босне и Херцеговине.

Члан 8.

(Надзор над прехранбеним адитивима)

- (1) Прехранбени адитиви се морају чувати под непрестаним надзором, у посебно контролисаној просторији уз обавезу свакодневног евидентирања утрошка.
- (2) Сви аспекти употребе прехранбених адитива, у свјетлу нових научних информација, сазнања и измијењених услова, морају се преиспитати када је то потребно.
- (3) Одобрени прехранбени адитиви морају у сваком тренутку бити усклађени са усвојеним односно прописаним критеријумима чистоће.
- (4) Садржај прехранбених адитива који се користи у производњи хране мора бити ограничен на најмањи садржај потребан за постизање жељеног ефекта.

Члан 9.

(Дневни унос прехранбених адитива)

- (1) Приликом конзумирања хране, обавезно се мора узети у обзир укупан прихватљиви дневни унос или еквивалентна оцјена, која је утврђена за одређени прехранбени адитив, као и могући дневни унос истог прехранбеног адитива из свих извора.
- (2) Када се прехранбени адитив употребљава у храни намијењеној за групе потрошача са посебним прехранбеним потребама, потребно је обратити пажњу на могући дневни унос прехранбеног адитива за потрошаче из тих група.

Члан 10.

(Декларисање прехранбених адитива)

- (1) Прехранбени адитиви и њихове мјешавине које нису намијењене продаји крајњем потрошачу могу се нудити на тржишту само ако њихова паковања или контејнери садрже следеће информације односно податке на декларацији који морају бити јасно видљиви, читки, недвосмислени и неизбрисиви:
 - a) назив прехранбеног адитива и његов Е-број према одобреним листама адитива по опадајућем редослиједу у односу на његову масу у мјешавини, назив мјешавине прехранбеног адитива, те трговачко име, ако га производ има; ако је употреба неког прехранбеног адитива или било којег другог састојка

- у храни ограничена, потребно је навести и њихов садржај у процентима (%);
- b) ако су прехранбеном адитиву додате друге супстанце или састојци хране који омогућавају складиштење, продају, стандардизацију, разблаживање или растварање прехранбеног адитива или други прехранбени адитиви као носачи, наводи се назив прехранбеног адитива и његов Е-број према листама одобрених адитива те остали састојци по опадајућем редослиједу у односу на њихов количински удио у мјешавини;
 - c) ознаку **"за употребу у храни"** или ознаку **"ограничена употреба у храни"**, назив хране или категорије хране за коју су намијењени или ближе обавјештење о намјени;
 - d) нето количину изражену у јединицама масе или запремине производа, а за прехранбене адитиве у таблетама и број таблета у паковању;
 - e) ако је потребно, посебне услове чувања и употребе;
 - f) упутство о начину употребе;
 - g) ознаку серије или лота;
 - h) назив и сједиште произвођача или субјекта који је производ упаково (ако производ не пакује произвођач) или увозника и дистрибутера, као и земљу поријекла ако је прехранбени адитив увезен;
 - i) рок употребе до којег производ задржава своја посебна својства уз правилно складиштење означава се ријечима: **"најбоље употријевити до..."** (ако датум укључује назнаку дана, мјесеца и године) или **"најбоље употријевити до краја..."** (ако датум укључује мјесец и годину);
 - j) прехранбени адитиви или њихове мјешавине који су са микробиолошког гледишта брзо кварљиве и представљају непосредну опасност за људско здравље, минимални рок употребе мора бити означен ријечима **"употријевити до..."**;
 - k) друге податке значајне за корисника.
- (2) Подаци из става (1) овог члана могу се дати и уз документацију која се доставља уз испоруку или прије испоруке прехранбеног адитива, с тим да ознака **"намијењено за производњу хране а не за продају крајњем потрошачу"** мора да буде видно истакнута на омоту или контејнеру.
 - (3) Прехранбени адитиви који се продају субјектима у пословању са храном, за употребу у производњи хране, морају бити означени тако да садрже наведене информације, како би се обезбиједила правилна употреба и успоставио систем сједивости.

Члан 11.

(Продаја крајњем потрошачу)

- (1) Прехранбени адитиви намијењени продаји крајњем потрошачу могу се нудити на тржишту само ако њихово паковање или амбалажа садржи сљедеће информације или податке који морају бити читки, јасно видљиви, недвосмислени и неизбрисиви:
 - a) назив под којим се производ продаје, а који садржи назив прехранбеног адитива и његов Е-број према листи одобрених адитива или опис производа који је довољно јасан да би се омогућило његово

разликовање од прехранбеног адитива с којим би могао бити замијењен;

- b) податке из члана 10. став (1) овог Правилника.

- (2) Прехранбени адитиви који се продају крајњем потрошачу морају бити означени тако да садрже наведене податке, како би се обезбиједила правилна употреба и успоставио систем сједивости.

Члан 12.

(Примјена других прописа)

Осим одредаба члана 10. и 11. овог Правилника, примјењују се прописи и стандарди који се односе на Правилник о општем декларисању или означавању упаковане хране.

ДИО ДРУГИ - ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 13.

(Научни одбор за прехранбене адитиве)

- (1) Агенција оснива Научни одбор за прехранбене адитиве, као стручни орган за утврђивање и примјену нових научних мишљења и сазнања, састављен од стручњака за квалитет и примјену прехранбених адитива (представници надлежних научних установа), који прате поновно вредновање прехранбених адитива са листа одобрених адитива.
- (2) Научни одбор ће кроз учествовање у раду међународних организација које доносе препоруке и стандарде о адитивима, приликом недоумица или различитих тумачења резултата истраживања или анализа, узимати њихова мишљења у својим препорукама.
- (3) Ако у листи одобрених адитива није предвиђен прехранбени адитив који се користи у појединим државама а налази се на листама тих држава, Агенција може дозволити његову привремену употребу, уз посебно означавање, према условима из члана 6. овог Правилника.
- (4) Прехранбени адитиви који су привремено дозвољени могу се додати на листу одобрених адитива под условом да је научно доказано да су безбједни за употребу.

Члан 14.

(Адитиви у традиционалним производима)

- (1) Савјет министара Босне и Херцеговине, на предлог Агенције, на основу утврђене процедуре, може забранити употребу одређених адитива у производњи хране која се сматра традиционалном.
- (2) У року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог Правилника, Агенција ће доставити Савјету министара Босне и Херцеговине листу хране која се сматра традиционалном, дајући детаљна образложења, уз релевантне правне одредбе које забрањују употребу одређених адитива у тој храни.
- (3) Савјет министара Босне и Херцеговине ће у року од девет мјесеци након пријема листе из става (2) овог члана утврдити и усвојити критеријуме који ће се примјењивати приликом одлучивања да ли је неки производ традиционалан или не, те и о државним забранама које се морају примјенити у складу с тим критеријумима.
- (4) Постепеним увођењем или искључењем прехранбених адитива из члана 13. став (3) овог Правилника не замјењују се правила која се већ примјењују за традиционалне производе.

Члан 15.

(Успостављање система за испитивања)

- (1) Агенција је дужна да, у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, успостави систем за испитивање потрошње прехранбених адитива, који ће примјењивати произвођачи и потрошачи, а добијене информације требало би употријебити за оцјену и праћење било којих ризика употребе тих адитива, како би се одлучило о томе да ли је потребно извршити било какве измјене у законодавству.
- (2) Извјештаји о овим сазнањима морају бити објављени.

Члан 16.

(Забрана или ограничавање употребе адитива)

- (1) У случају да постоје, као резултат нових информација или преиспитивања постојећих информација, детаљне основе за сумњу да употреба одређених адитива у храни угрожава здравље људи и ако је то у складу са овим Правилником или било којом листом одобрених адитива у храни, Савјет министара Босне и Херцеговине ће, на приједлог Агенције, привремено забранити или ограничити њихову употребу на територији Босне и Херцеговине.
- (2) Савјет министара Босне и Херцеговине ће о привременим забранама или ограничавању употребе одређених адитива у храни одмах обавијестити друге државе са којима је Босна и Херцеговина потписала уговор о слободној трговини и навести разлоге за доношење своје одлуке.

ДИО ТРЕЋИ - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 17.

(Усклађеност)

- (1) Сви прехранбени адитиви који се употребљавају и продају у Босни и Херцеговини морају бити усклађени са захтјевима овог Правилника, као и осталих појединачних правилника који чине узајамно везан сет прописа о прехранбеним адитивима.
- (2) Само они прехранбени адитиви који су у складу са захтјевима овог Правилника могу се ставити у промет на тржишту у Босни и Херцеговини.
- (3) Сви прехранбени адитиви који се налазе на залихама, а који нису у складу са захтјевима овог Правилника, могу се утрошити до истека залиха, а најкасније шест мјесеци од дана ступања на снагу овог Правилника.
- (4) Дозвољена је продаја хране која се у тренутку ступања на снагу овог Правилника налази на тржишту док јој не истекне рок трајања, као и хране из увоза, а за коју је покренут поступак увоза прије ступања на снагу овог Правилника.

Члан 18.

(Увоз)

- (1) Приликом увоза прехранбених адитива за које је, у складу са прописима о храни, обавезан међународни сертификат о здравственој исправности и квалитету, пошиљку мора пратити међународни сертификат о здравственој исправности и квалитету.
- (2) Међународни сертификат о здравственој исправности и квалитету прехранбених адитива, као и други документи, морају бити написани једним од писама и на једном од језика у службеној употреби у Босни и Херцеговини.

Члан 19.

(Службене контроле и инспекцијски надзор)

Службене контроле и инспекцијски надзор над примјеном овог Правилника спроводиће се у складу са важећим законским прописима.

Члан 20.

(Престанак важења прописа)

Даном ступања на снагу овог Правилника престају да важе одредбе Правилника о квалитету адитива за прехранбене производе ("Службени лист СФРЈ", број 39/89), које се односе на прехранбене адитиве за употребу у храни.

Члан 21.

(Ступање на снагу)

Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 159/08
8. маја 2008. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
др **Никола Шпирић**, с. р.